

Politiek prominente personen (PPP's): richtlijnen

Overeenkomstig artikel 41 van de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten (hierna "AWW") moet de bedrijfsrevisor maatregelen van verhoogde waakzaamheid nemen wanneer hij occasionele verrichtingen uitvoert voor of zakelijke relaties aanknoopt met politiek prominente personen (PPP's), met familieleden van deze personen of met personen die bekend zijn als naaste geassocieerden van deze personen, in de hoedanigheid van cliënt, lasthebber van de cliënt en/of uiteindelijke begunstigde van de cliënt.

Dit document is bedoeld om de verplichtingen van de bedrijfsrevisor in deze context te verduidelijken, ongeacht of hij al dan niet als commissaris optreedt.

1. Wie zijn de beoogde personen?

De in artikel 41 van de AWW bedoelde verhoogde waakzaamheid betreft drie categorieën van personen: PPP's, hun familieleden, alsook personen bekend als naaste geassocieerden van PPP's.

a. PPP's:

Het begrip "PPP" wordt in artikel 4, 28° van de AWW als volgt gedefinieerd:

*"een natuurlijk persoon die een **prominente publieke functie** bekleedt of bekleed heeft, en met name:*

- a) staatshoofden, regeringsleiders, ministers en staatssecretarissen;*
- b) parlementsleden of leden van soortgelijke wetgevende organen;*
- c) leden van bestuurslichamen van politieke partijen;*
- d) leden van hooggerechtshoven, grondwettelijke hoven of van andere hoge rechterlijke instanties, met inbegrip van administratieve rechterlijke instanties, die arresten wijzen waartegen geen beroep openstaat, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;*
- e) leden van rekenkamers of van raden van bestuur van centrale banken;*
- f) ambassadeurs, consuls, zaakgelastigden en hoge officieren van de strijdkrachten;*
- g) leden van het leidinggevend, toezichthoudend of bestuurslichaam van overheidsbedrijven;*
- h) bestuurders, plaatsvervangend bestuurders en leden van de raad van bestuur of bekleeders van een gelijkwaardige functie bij een internationale organisatie;*
- i) de natuurlijke personen die functies uitoefenen die worden aangemerkt als prominente publieke functies opgenomen in de door de Europese Commissie in toepassing van artikel 20bis, lid 3, van richtlijn 2015/849 gepubliceerde lijst;*

Middelbare of lagere functies vallen niet onder de in de punten a) tot en met i) bedoelde publieke functies;"

Overeenkomstig artikel 4, 28°, verduidelijkt artikel 41, § 4 van de AWW dat **prominente publieke functies** verwijzen naar:

- de publieke functies opgesomd in [Bijlage IV bij de AWW](#); en
- de publieke functies opgenomen in de lijst gepubliceerd door de Europese Commissie ¹.

De lijst van prominente publieke functies is niet limitatief. Bijgevolg is het de taak van de bedrijfsrevisor om in zijn procedures te verduidelijken wat hij ook als een prominente publieke functie beschouwt, rekening houdend met de aard en de omvang van de risico's die verbonden kunnen zijn aan de zakelijke relaties met de personen die deze functies uitoefenen.

In deze context moet de bedrijfsrevisor een beoordeling uitvoeren van het risico dat aan deze personen is verbonden als gevolg van de functies die zij effectief uitoefenen en waarvan de mate van risicoblootstelling vergelijkbaar is met die van de in artikel 4, 28° van de AWW opgesomde functies. Overeenkomstig artikel 19 van de AWW dient de bedrijfsrevisor van geval tot geval de risico's individueel te beoordelen, teneinde te bepalen of het risico hoog is en of de in artikel 41 van de AWW bedoelde maatregelen van verhoogde waakzaamheid moeten worden geïmplementeerd.

Voorbeeld:

De volgende functies vallen niet uitdrukkelijk onder het begrip "prominente publieke functie". Zij kunnen echter een risico inhouden omwille van de grootte van de entiteit, van de omvang van de door haar beheerde budgetten, van de rol van deze persoon in de zakelijke relatie of occasionele verrichting, enz.

- Burgemeester;
- Lid van het bestuursorgaan van een OCMW;
- Lid van het bestuursorgaan van een intercommunale voor afvalophaling;
- Lid van het bestuursorgaan van een huisvestingsmaatschappij;
- Gemeenteraadslid;
- Lid van een gemeentecollege;
- ...

Ten slotte bepaalt artikel 41, § 3 van de AWW dat *"indien aan een PPP door een lidstaat van de EER of een derde land, of door een internationale organisatie, niet langer een prominente publieke functie is toevertrouwd, de bedrijfsrevisoren rekening houden, gedurende ten minste twaalf maanden, met het door die persoon gevormde aanhoudende risico en zij op de beoordeling van dat risico gebaseerde passende maatregelen toepassen totdat die persoon niet langer een aan PPP's eigen risico vormt"*. In dit verband moet de individuele beoordeling, bedoeld in artikel 19 van de AWW, het mogelijk maken om te bepalen of, na de voornoemde termijn van 12 maanden, de maatregelen van verhoogde waakzaamheid moeten worden gehandhaafd en of het nodig lijkt om het eerder toegewezen risiconiveau opnieuw te beoordelen. In dit laatste geval dient de bedrijfsrevisor in zijn procedures te voorzien in een verificatiemechanisme na het verstrijken van de termijn van 12 maanden.

¹ De Europese Commissie heeft, voor zover ons bekend, deze lijst nog niet gepubliceerd; de link zal dus in de toekomst worden toegevoegd.

b. Familieleden

Overeenkomstig artikel 4, 29° van de AWW worden als familieleden van een PPP beschouwd:

- a) de echtgenoot of een persoon die als gelijkwaardig met de echtgenoot wordt aangemerkt;
- b) de kinderen en de echtgenoten van die kinderen of de personen die als gelijkwaardig met de echtgenoot worden aangemerkt;
- c) de ouders.

c. Personen bekend als naaste geassocieerden

Ten slotte gelden de verplichtingen die, overeenkomstig artikel 4, 30° van de AWW, van toepassing zijn op PPP's ook voor personen bekend als naaste geassocieerden. Dit begrip omvat:

- a) natuurlijke personen die samen met een politiek prominente persoon de uiteindelijke begunstigten zijn van een vennootschap, van een fiducie of een trust, van een (i)vzw of een stichting of van een juridische constructie die vergelijkbaar is met een fiducie of een trust, of waarvan bekend is dat zij met een politiek prominente persoon andere nauwe zakelijke relaties hebben;
- b) natuurlijke personen die als enige de uiteindelijke begunstigten zijn van een rechtspersoon bedoeld in a), waarvan bekend is dat deze in feite werd opgericht ten behoeve van een politiek prominente persoon.

2. Hoe kan een PPP geïdentificeerd worden?

Artikel 41, § 1 van de AWW schrijft voor dat de bedrijfsrevisoren *“passende risicobeheersystemen, inclusief passende, op het risico afgestemde procedures, ten uitvoer [moeten leggen] om te bepalen of de cliënt waarmee ze een zakelijke relatie aangaan of hebben of waarvoor ze een occasionele verrichting uitvoeren, een lasthebber van de cliënt of een uiteindelijke begunstigde van de cliënt een politiek prominente persoon, een familielid van een politiek prominente persoon of een persoon bekend als naaste geassocieerde van een politiek prominente persoon is of is geworden”*.

De AWW vereist daarom dat de bedrijfsrevisoren procedures instellen om bij de aanvang van een zakelijke relatie of de uitvoering van de occasionele verrichting te kunnen detecteren of een cliënt, een lasthebber of een uiteindelijke begunstigde een PPP is. Deze procedures moeten ook toelaten de personen te detecteren die de hoedanigheid van PPP verkrijgen tijdens een zakelijke relatie die reeds werd aangegaan.

Daartoe kan de bedrijfsrevisor zich ook baseren op de elementen die in principe vóór het aangaan van een zakelijke relatie of het uitvoeren van de occasionele verrichting worden verzameld:

- bij de identificatie en de identiteitsverificatie van de cliënt, de lasthebbers en de uiteindelijke begunstigten (art. 21 tot 32 van de AWW); en
- bij de beoordeling van de kenmerken van de cliënt en van het doel en de aard van de zakelijke relatie of van de voorgenomen occasionele verrichting (art. 34 tot 36 van de AWW); en
- tijdens de bijwerking van de informatie (art. 35, §1, al. 1, 2° en al. 3 en 4 van de AWW).

3. Maatregelen van verhoogde waakzaamheid

Artikel 41 van de AWW vereist, naast de vaststelling van procedures voor de identificatie van PPP's, de implementatie van drie maatregelen van verhoogde waakzaamheid.

- a. Toestemming verkrijgen van het hoger leidinggevend personeel om zakelijke relaties met PPP's aan te gaan of voort te zetten of om een occasionele verrichting voor PPP's uit te voeren

De eerste verplichte maatregel wanneer een PPP wordt geïdentificeerd, betreft het verkrijgen van toestemming om zakelijke relaties met een PPP aan te gaan of voort te zetten of om een occasionele verrichting voor een PPP uit te voeren.

In dit verband wordt aanbevolen om in het cliëntacceptatiebeleid te voorzien in het hiërarchisch niveau dat nodig is om toestemming te verlenen om een zakelijke relatie met PPP's aan te gaan of voort te zetten of om een occasionele verrichting voor PPP's uit te voeren.

De modaliteiten van de procedure voor de aanvaarding of voortzetting van de zakelijke relatie waarbij een PPP betrokken is, zouden moeten worden bepaald op basis van de individuele beoordeling (art. 19 AWW). Deze modaliteiten kunnen variëren doordat de hoedanigheid van PPP wordt gecombineerd met andere factoren die op een hoog risico wijzen (bijv. de banden van de betrokken PPP met landen met een hoog WG/FT-risico zouden kunnen rechtvaardigen dat het directiecomité of de verantwoordelijke persoon op het hoogste niveau de toestemming verleent om de zakelijke relatie te aanvaarden of voort te zetten of om de occasionele verrichting waarbij deze PPP betrokken is, te aanvaarden).

De beslissingen tot aanvaarding of weigering van het aangaan of voortzetten van een zakelijke relatie of het uitvoeren van een occasionele verrichting waarbij een PPP betrokken is, moeten in alle gevallen worden gedocumenteerd.

Voorbeeld:

De cliënt- of opdrachtaanvaarding hangt af van de verantwoordelijkheid van de volgende persoon/personen: **[bijv. opdrachtpartner]**.

Wanneer een politiek prominente persoon, een familielid van een politiek prominente persoon of een persoon bekend als naaste geassocieerde van een politiek prominente persoon is geïdentificeerd, hangt de opdrachtaanvaarding af van de verantwoordelijkheid van de volgende persoon/personen: **[bijv. CEO/Directiecomité/Quality risk officer + overleg met de AMLCO]**.

Wanneer in bovengenoemd geval de relatie ook een hoog WG/FT-risico inhoudt, hangt de opdrachtaanvaarding af van de verantwoordelijkheid van de volgende persoon/personen: **[bijv. Directiecomité/Quality risk officer + overleg met de verantwoordelijke persoon op het hoogste niveau als bedoeld in art. 9, § 1 van de AWW]**.

- b. Passende maatregelen nemen om de oorsprong vast te stellen van het vermogen en van de geldmiddelen die bij zakelijke relaties of verrichtingen met PPP's worden gebruikt

De te nemen waakzaamheidsmaatregelen voor het vaststellen van de oorsprong van het vermogen of van de geldmiddelen zouden passend moeten zijn, d.w.z. worden bepaald overeenkomstig de individuele beoordeling bedoeld in artikel 19 van de AWW, rekening houdend met het al dan niet bestaan van andere factoren die op een hoog risico wijzen en die verband houden met de zakelijke relatie of de occasionele verrichting (bijv. het geografisch gebied). Het betreft een middelenverbintenis. Daartoe moet rekening worden gehouden met alle kenmerken van de verrichting of de zakelijke relatie, waaronder de aard en het doel ervan en de omvang van de bedragen in kwestie.

De oorsprong van het vermogen of van de geldmiddelen kan worden geverifieerd door rechtstreeks van de cliënt informatie te verkrijgen over de oorsprong van het vermogen en van de geldmiddelen (bijv. aangiften inkomstenbelasting, loonafrekeningen, enz.) of door informatie te raadplegen die openbaar is en als betrouwbaar kan worden geacht (bijv. openbare documenten of door onafhankelijke media gepubliceerde verslagen).

Voorbeeld:

Een PPP is lid van het bestuursorgaan van een vzw. Deze persoon is door de regering als waarnemer afgevaardigd en heeft geen vermogen of geldmiddelen die in de entiteit worden gebruikt.

Indien de bedrijfsrevisor bij het uitvoeren van de individuele risicobeoordeling geen redelijke gronden heeft om te vermoeden dat het vermogen of de geldmiddelen van de PPP in de entiteit worden gebruikt, verkrijgt hij, aan de hand van de bevestigingsbrief, de bevestiging van het bestuursorgaan dat er geen vermogen en/of geldmiddelen bij de zakelijke relatie of de voorgenomen occasionele verrichting worden gebruikt.

In deze context, is het niet nodig om de oorsprong van het vermogen en van de geldmiddelen van de PPP vast te stellen.

Nuttige link:

Openbare mandatarissen (parlementsleden, regeringsleden en de leidinggevenden van hun kabinetten, provinciegouverneurs, burgemeesters en schepenen, bestuurders van intercommunale verenigingen, enz.) en leidinggevende ambtenaren bij de administraties en openbare instellingen moeten jaarlijks de lijst van hun mandaten, ambten en beroepen elektronisch meedelen aan het Rekenhof, evenals de aan die functies gekoppelde vergoeding (bruto jaarbedrag of grootteorde in vork).

Het Rekenhof publiceert deze informatie, die kan worden geraadpleegd via de volgende zoekmotor: <https://public.regimand.be/?year=2019>

Een opzoeking kan worden verricht per mandataris en/of per instelling.

- c. Een verscherpt toezicht uitoefenen op de zakelijke relatie

In dit kader is het de taak van de bedrijfsrevisor om in zijn procedures de geïmplementeerde maatregelen van verscherpt toezicht op te nemen (bijv. frequentere bijwerking, nauwlettender toezicht op de uitgevoerde verrichtingen, grotere betrouwbaarheid van de bewijsstukken en van de controle-informatie (steunen op meer externe elementen), enz.).

Net als voor de waakzaamheidsmaatregelen die het mogelijk maken om de oorsprong vast te stellen van het vermogen en van de geldmiddelen die bij de zakelijke relatie of de verrichting met PPP's worden gebruikt (zie hierboven), zou de omvang van het toezicht en van de te nemen maatregelen om het toezicht uit te oefenen, moeten worden vastgesteld op basis van de individuele beoordeling (art. 19 AWW), met inachtneming van alle risicofactoren die verband houden met de cliënt of met de zakelijke relatie of de occasionele verrichting.

Nuttige documentatie:

- Het tabblad "AML-UBO" op de website van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren: <https://www.ibr-ire.be/nl/actueel/aml-ubo>;
- De Handleiding interne procedures inzake antiwitwassen, gepubliceerd op de website van het ICCI: <https://www.icci.be/nl/publicaties-en-tools/modeldocumenten/modeldocumenten-detail-page/handleiding-interne-procedures-inzake-antiwitwassen>;
- De richtsnoeren inzake politiek prominente personen, gepubliceerd op de website van de FAG: [https://www.fatf-gafi.org/documents/documents/peps-r12-r22.html#:~:text=FATF%20Guidance%3A%20Politically%20Exposed%20Persons%20\(Recommendations%2012%20and%2022\),-Send&text=The%20annex%20to%20the%20guidance,PEPs%20during%20a%20customer%20relationship](https://www.fatf-gafi.org/documents/documents/peps-r12-r22.html#:~:text=FATF%20Guidance%3A%20Politically%20Exposed%20Persons%20(Recommendations%2012%20and%2022),-Send&text=The%20annex%20to%20the%20guidance,PEPs%20during%20a%20customer%20relationship);
- De richtsnoeren voor een risicogebaseerde aanpak bestemd voor de beoefenaars van economische beroepen en gepubliceerd op de website van de FAG: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/RBA-Accounting-Profession.pdf>;
- De lijst van functies die als prominente publieke functies worden aangemerkt overeenkomstig artikel 41, § 4 van de AWW, opgenomen in bijlage 4 bij de AWW: <https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/2017/09/18/2017013368/justel#Art.N4>.